

Process of Becoming Spirit Mediumship: A Case Study of Spirit Mediumship in Amphoe Muang Nakornpathom

Rataporn Patamajorn

M.A.(Sociology),

Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

E-mail: rataporn@koleah.pn.psu.ac.th

Abstract

"Process of Becoming Spirit Mediumship: A Case Study of Spirit Mediumship in Amphoe Muang Nakornpathom" has its main objective to study the pattern by which an individual transforms to Spirit Mediumship. Qualitative methodology was used in field study. The concept of self was used to explain the transformation of ordinary individual to Spirit Mediumship. Then Dramaturical Approach of Goffman was used to explain the confirmation of the self of the Spirit Mediumship and the belief of the clients. The process of becoming Spirit Mediumship was divided into 3 stages. At the first stage, the factor that had forced individual to enter Spirit Mediumship, was illness which had become the turning point of the individual's decision to become Spirit Mediumship and the process of self transformation also occur by the interaction with the significant other. The second stage was that of entering Spirit Mediumship in which participating in the formal inaugural ritual and consulting spirit teacher made the individual become a complete Spirit Mediumship. The Third stage of maintaining Spirit Mediumship status, in which frequent interaction with the Clients was very important in maintaining the Spirit Mediumship status.

Keywords: Spirit Mediumship, Spirit, Nakornpathom

กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง: กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

รตพร ปัทมเจริญ

สม.ม.(สังคมวิทยา), อาจารย์

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: rataporn@koleah.pn.psu.ac.th

งานวิจัยเรื่อง "กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง: กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม" มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาแบบแผนที่บุคคลได้ก้าวเข้าสู่การเป็นร่างทรง ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาภาคสนาม ทั้งนี้แนวคิดเกี่ยวกับอัตตะถูกนำมาใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงอัตตะของบุคคลไปสู่การเป็นร่างทรง ส่วนกรอบแนวคิดการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยมแนวทฤษฎีของ Goffman ถูกนำมาใช้ในการอธิบายการนำเสนออัตตะของความเป็นร่างทรง ซึ่งมีผลต่อความเชื่อของผู้มารับบริการ ทั้งนี้ได้พิจารณาการเข้าสู่การเป็นร่างทรงของบุคคลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถแบ่งกระบวนการดังกล่าวออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่หนึ่ง เจือนใจที่นำมาสู่การเป็นร่างทรง จากคำบอกเล่าของร่างทรงพบว่าความเจ็บป่วยเป็นจุดหักเหของบุคคลในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นร่างทรง ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงอัตตะได้เกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์กับบุคคลนัยสำคัญ ระยะที่สอง การเข้าสู่การเป็นร่างทรงในระยะนี้การที่บุคคลได้ประกอบพิธีกรรมการรับเข้าสู่การเป็นร่างทรงอย่างเป็นทางการและได้รับคำแนะนำจากร่างทรงที่เป็นครูทำให้บุคคลกลายเป็นร่างทรงที่สมบูรณ์มากขึ้น ส่วนระยะการดำรงความเป็นร่างทรง การปฏิสังสรรค์กับผู้รับบริการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงสถานภาพความเป็นร่างทรง

คำสำคัญ: ร่างทรง, วิญญาณ, นครปฐม

บทนำ

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยจะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีค่าครองชีพสูงขึ้น ประกอบกับการกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมทำให้การแข่งขันกันสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กลายเป็นเป้าหมายของชีวิตคนใน

สังคมปัจจุบันมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้การดำรงชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบายและเท่าเทียมผู้อื่น

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยระดับมหภาคได้ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม ทำให้เกิดความวิตกกังวล ความตึงเครียด ต้องการที่พึ่งทางใจ และวิถีทางหนึ่งของคนในสังคมแสวงหาเพื่อที่จะเป็นทางออกสำหรับการระบายความคับข้องใจของตนเอง ก็โดยการหันไปพึ่งพาขอความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นในยุคที่สภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำและสภาพสังคมที่เสื่อมโทรม ผู้คน

เริ่มหาที่พึ่งทางใจ จะเห็นได้จากการไปปรึกษาหมอดู หรือไปหาช่างทรงเพื่อช่วยลดความวิตกกังวลและความ ตึงเครียดจากปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญอยู่ในการดำรง ชีวิตประจำวัน ในที่นี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจไปที่การ เข้าทรงและร่างทรง เนื่องจากบริการของร่างทรงมี หลากหลายกว่าหมอดู โดยหมอดูจะให้บริการหลักๆ คือ ตรวจดวงชะตา บางครั้งก็มีการสะเดาะเคราะห์ ส่วนร่าง ทรงนอกจากจะให้บริการตรวจดวงชะตา สะเดาะเคราะห์ แล้วยังมีการรักษาโรค และบริการอื่นๆ อีก เช่น การแก้ คุณไสยผีเข้า เป็นต้น สัจด์ สุวรรณเลิศ (2529, 94-95) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องร่างทรงหรือคนทรงไว้ว่า เป็น ความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นมีอยู่ตามส่วนต่างๆ ทั่วโลก บางแห่งก็ได้รับการเชื่อถือมากบ้างน้อยบ้าง สุดแต่ความนิยมของประชาชนกลุ่มนั้นๆ ร่างทรง เสมือนเป็นกุญแจที่จะไขไปสู่ความลึกลับในเรื่องของเจ้า แต่ละองค์ที่คนทรงรับใช้อยู่ เพราะคนทรงคนหนึ่งๆ จะ ทรงเฉพาะเจ้าพ่อหรือเจ้าแม่องค์เดียวเท่านั้น คนทรงได้ รับความไว้วางใจจากคนที่ไปหาให้ติดต่อกับเจ้าพ่อหรือ เจ้าแม่ ซึ่งอยู่โลกอื่นอันเป็นโลกที่เราไม่สามารถจะทราบ ได้โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ คนทรงจะทำพิธีก่อนเข้าทรง โดยไหว้วอนและอัญเชิญให้เจ้ามาเข้าตน เมื่อเจ้าเข้าแล้ว เขาจะตกอยู่ในภาวะภวังค์ และจากนั้นผู้ที่ไปหาจะต้อง ได้ถามเอาในสิ่งที่ตนเองประสงค์ เช่น พยากรณ์ รักษา โรค ฯลฯ พร้อมการแนะนำอันเป็นประโยชน์ที่ผู้ไปหาพึง จะได้รับซึ่งเป็นเรื่องของผีเข้าด้วยความสมัครใจ และ ออกไปได้เองโดยการเชื้อเชิญ

ถ้าไม่คำนึงถึงว่าโลกของวิญญาณมีจริงหรือไม่ เจ้ามาเข้าจริงหรือไม่ แต่มองในแง่ความสัมพันธ์ระหว่าง คนทรงกับผู้มาใช้บริการแล้ว วิธีการของร่างทรงนั้น เท่ากับเป็นวิธีการให้การรักษาหรือให้คำปรึกษาทางจิต ที่ใช้ได้กับปัญหาของมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย จะเห็นได้ว่า ในสังคมสมัยใหม่ที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถ อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล การทรงเจ้า เข้าผีกลับหลังรากลึก ดำรงอยู่และเพิ่มปริมาณมากขึ้น ทุกขณะ จนถึงกับมีธุรกิจอันมั่งคั่งรับคือ ร้านตัดชุดทรง ที่ให้บริการตัดชุดสำหรับคนทรง มีทั้งชุดทรงเจ้าแม่ ชุดทรงเจ้าพ่อ ทรงโมนิราห์ ทรงผีเจ้านายฝ่ายเหนือ ทรงแบบจีน ทุกรูปแบบสะท้อนให้เห็นว่าวงการร่างทรง

เปิดรับช่างทรงคนใหม่ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี ตามปริมาณปัญหา สังคมที่เพิ่มขึ้นทุกขณะเช่นกัน และได้มีการพัฒนา เทคนิคและรูปแบบการเข้าทรงให้ทันสมัยเข้ากับสภาพ สังคมยิ่งขึ้น การเกิดขึ้นของร่างทรงเสด็จพ่อ ร.5 นับเป็น ตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าวงการคนทรงเจ้านั้นเป็น วงการที่มีการเติบโตและการเติบโตนั้นดำเนินไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (กองบรรณาธิการ, 2539, 114-115)

ผู้จัดการรายสัปดาห์ฉบับวันที่ 23-29 กันยายน 2539 รายงานว่าในปี 2539 จากข้อมูลของศูนย์วิจัย กลีกรไทยพบว่ามีวงเงินหมุนเวียนผ่านกิจกรรมการ ทรงเจ้าเข้าผีในสังคมไทยไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านบาท ในแต่ละปี ซึ่งกิจกรรมการทรงเจ้าในปัจจุบันเป็นหนึ่งใน กิจกรรมทางด้านไสยศาสตร์ที่กำลังทวีความรุนแรงมาก ขึ้นทุกขณะและแผ่ขยายวงกว้างออกไปในทุกชุมชนทั่วทั้ง กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด นอกจากนี้ข้อมูลจากศูนย์ วิจัยกลีกรไทยได้ทำการคาดคะเนไว้ว่า ในต่างจังหวัด 75 จังหวัด มีจำนวนหมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 66,151 หมู่บ้าน ส่วนกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 151 แขวง ในแต่ละ หมู่บ้านและแต่ละแขวงจะมีร่างทรงประมาณ 1-2 คน ถ้าหากในแต่ละชุมชนมีร่างทรงเฉลี่ย 1.5 คน จำนวน ร่างทรงทั้งหมดทั่วประเทศน่าจะจะมีประมาณ 99,453 คน หรือประมาณ 1 แสนคน

จากข้อมูลดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรม การทรงเจ้ามีการเติบโตและดำเนินไปพร้อมๆ กับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม อีกนัยหนึ่งแสดงให้เห็นว่า ไสยศาสตร์ซึ่งรวมเอาการเข้าทรงเป็นส่วนหนึ่งด้วยนั้น ยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนว ทางสำหรับแก้ไขปัญหาที่บุคคลต้องพบในชีวิตประจำวัน ทางโลก ขณะที่พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำสังคม ไทยมุ่งเน้นการไปสู่ภาวะการนิพพาน ซึ่งเป็นเรื่องทาง อุดมคติที่คนทั่วไปปฏิบัติและเข้าถึงได้ยาก

สำหรับสังคมไทยจะเห็นได้ว่า "ร่างทรง" ได้รับความนิยมในคนกลุ่มต่างๆ ทุกชนชั้น ทุกระดับการ ศึกษา รวมถึงคนในอาชีพต่างๆ ด้วย ถึงแม้ว่าจะมีความ เป็นสังคมสมัยใหม่แล้วก็ตาม ส่วนการศึกษาปรากฏ- การณ์การเข้าทรงในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมาพบว่ามัก จะเป็นการศึกษาทางมานุษยวิทยา ซึ่งมักจะพิจารณาถึง

การดำรงอยู่และบทบาทของร่างทรงที่มีต่อคนในสังคมไทย การเข้าทรงจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจในการนำมาทำการศึกษาในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา โดยนำกรอบแนวคิดทางสังคมวิทยา มาช่วยวิเคราะห์ปรากฏการณ์การเข้าทรง สำหรับการศึกษาคครั้งนี้เป็นการศึกษากการกลายเป็นร่างทรงของบุคคล ความสัมพันธ์ของร่างทรงที่มีต่อผู้ใช้บริการและภาพขององค์กรสำนักทรงที่ทำการศึกษา เพื่อเป็นการนำเสนออีกมุมมองหนึ่งเกี่ยวกับการเข้าทรงให้มากขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์ในการพิสูจน์ว่าการเข้าทรงเป็นเรื่องจริงหรือหลอกลวง แต่มุ่งเน้นว่าเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในสังคมที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเข้าสู่การเป็นร่างทรงที่ประกอบ ด้วยกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ และเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเข้าสู่การเป็นร่างทรง
2. เพื่อศึกษาถึงการเรียนรู้ ทักษะคติ ความเชื่อ การนำเสนอภาพและข้อปฏิบัติสำหรับการเป็นร่างทรง
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างร่างทรงกับผู้ใช้บริการ ตลอดจนการจัดระเบียบขององค์กรสำนักทรง

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาสำนักทรงที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อติดตามความต่อเนื่องของปรากฏการณ์ และส่งผลให้ข้อมูลมีความครบถ้วน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นจึงต้องจำกัดขอบเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความแน่นอนที่ใดที่หนึ่ง เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาสภาพโดยทั่วไปของอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมแล้ว พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อนไม่มากนักเกินไป ทำให้สามารถจัดการต่อการศึกษาภาคสนามได้ดี

2. ระยะเวลาการศึกษา

ในการติดตามค้นหาร่างทรง รวมไปถึงการ

เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำนักทรงจัดขึ้น เช่น งานไหว้ครูประจำปี พิธีรับขันธ์ พิธีกวาดเทียบ และพิธีการเข้าทรงเพื่อให้บริการแก่คนทั่วไป ผู้วิจัยได้เริ่มทำการศึกษาตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2541 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2542 เป็นระยะเวลา 1 ปี

3. กลุ่มตัวอย่าง

3.1 สำหรับกลุ่มร่างทรงซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างการศึกษาในเบื้องต้น ผู้วิจัยสามารถค้นหาร่างทรงได้ทั้งหมด 38 ราย จากคำแนะนำของคนในพื้นที่ ซึ่งทำให้ได้ภาพรวมของปรากฏการณ์อย่างกว้างๆ หลังจากนั้นจึงได้คัดเลือกร่างทรงมา 5 ราย เพื่อทำการศึกษาแบบเจาะลึก โดยคัดเลือกให้มีรูปแบบการเข้าทรงเจ้าทั้งแบบไทย จีน ฮินดู และเลือกร่างทรงที่สามารถให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และทำการสังเกตการณ์ในสำนักทรงอย่างละเอียดได้ รวมถึงต้องมีความปลอดภัยแก่ตัวผู้วิจัยด้วย

ร่างทรงทั้ง 5 รายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบบเจาะลึก ได้แก่

- 1) ร่างทรงเดี่ยวหุย
- 2) ร่างทรงซุ่มปออง หรือ หลวงพ่อโต วัดพญานูเชิง
- 3) ร่างทรงเสด็จพิชิตราช
- 4) ร่างทรงพ่อปู่ใหญ่
- 5) ร่างทรงอุมาเทวี

3.2 นอกจากจะทำการศึกษาในกลุ่มร่างทรงเป็นหลักแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาจากผู้มารับบริการจากสำนักทรงของร่างทรงที่เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะลึกทั้ง 5 แห่งดังกล่าวข้างต้นด้วย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งในส่วนของร่างทรง และผู้มารับบริการจากร่างทรง โดย

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างทรง ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

4.1.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กล่าวคือ ผู้วิจัยทำตัวเป็นผู้มารับบริการจากร่างทรงเพื่อทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมภายในสำนักทรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสำนักทรงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสำนักทรง ตลอดจนลักษณะการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ สำหรับวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมนี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างและบริบทภายในสำนักทรงได้อย่างเป็นธรรมชาติ

4.1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) เป็นการเก็บข้อมูลในระดับที่เจาะลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของช่างทรงแต่ละราย การจัดองค์กรของสำนักทรงแต่ละแห่ง รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

โดยรวมแล้วจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับช่างทรงด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สามารถแบ่งข้อมูลที่ทำให้การเก็บรวบรวมได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ข้อมูลระดับปัจเจกบุคคล เป็นการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตและการพัฒนาเข้าสู่การเป็นช่างทรง รวมทั้งการปฏิสังสรรค์ระหว่างช่างทรงกับผู้มารับบริการ

2) ข้อมูลระดับองค์กร เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสำนักทรง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ การจัดระเบียบองค์กรและพัฒนาการขององค์กร

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของผู้มารับบริการ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้มารับบริการจำนวน 112 ราย จากสำนักทรงที่เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะลึกทั้ง 5 แห่ง โดยได้กำหนดประเด็นคำถามหลักๆ ไว้ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้มารับบริการ สาเหตุหรือปัญหาที่มารับบริการจากช่างทรง ความเชื่อและทัศนคติของผู้มารับบริการต่อการเข้าทรง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เมื่อสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอต่อการศึกษเกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่การเป็นช่างทรงแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบ

แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่นำมาใช้ และทำการสรุปภาพรวมคร่าวๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

ระยะที่ 2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ซ้ำและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในประเด็นที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งเพื่อหาข้อสรุปของการศึกษานั้นคือหลังจากที่เวลาผ่านไปนานพอสมควร และผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับผู้ถูกศึกษาเพิ่มมากขึ้น ก็อาจทำการสัมภาษณ์ซ้ำในบางเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญๆ ทำการทดสอบยืนยันข้อมูล หรืออาจจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

ระยะที่ 3 หลังจากได้ข้อมูลแล้วจึงทำการวิเคราะห์อีกครั้ง โดยจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงทำการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งสุดท้าย

ผลการศึกษา

1. ปรากฏการณ์การเข้าทรงโดยทั่วไป

ข้อมูลเบื้องต้นจากช่างทรง 38 รายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจลักษณะภาพรวมของปรากฏการณ์ได้ดังนี้

1.1 รูปแบบการเข้าทรง

สามารถแยกแยะรูปแบบการเข้าทรงตามประเภทของเจ้าที่มาเข้าทรงได้เป็น 3 ประเภท คือแบบไทย แบบจีน และแบบฮินดู

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเข้าทรงส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นแบบไทย รองลงมาคือการเข้าทรงแบบฮินดู และจีน ตามลำดับ

ประเภทแรก การเข้าทรงแบบไทย 25 ราย ได้แก่

- 1) พ่อปู่ใหญ่
- 2) พ่อปราสาททอง
- 3) พ่อยามแดงยามขาว
- 4) พ่อปิ่นสุวรรณ

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการเข้าทรง

รูปแบบการเข้าทรง	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	25	65.79
จีน	6	15.79
ฮินดู	7	18.42
รวม	38	100

ตารางที่ 2 แสดงเพศของร่างทรงที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	23	60.53
ชาย	15	39.47
รวม	38	100

- 5) เจ้าพ่อหลักเมือง
- 6) พ่อศรีวิชัย
- 7) พ่อปู่ขุนเขา
- 8) กุมาร
- 9) เจ้าพ่อดำดอง
- 10) เจ้าพ่อปู่ขาว
- 11) พ่อกุมารแพดำ
- 12) พ่อเฒ่า
- 13) พ่อแก้วมณี
- 14) พ่อปู่จอมทอง
- 15) พ่อพลายชุมพล
- 16) พ่อวิเชียร
- 17) พ่องูใหญ่
- 18) พ่อปู่เหมราช
- 19) เจ้าพ่อปู่
- 20) เจ้าแม่ธัญญา
- 21) หลวงพ่อช้าง
- 22) ปู่ฤๅษีตาไฟ
- 23) เจ้าพ่อโพธิ์ทอง
- 24) เจ้าพ่อปราสาทศรี
- 25) เสด็จพี่ชินราช

ประเภทที่สอง การเข้าทรงแบบจีน 6

ราย ได้แก่

- 1) ซัมปออง
- 2) แปะกง
- 3) เตียวหุย
- 4) เจ้าสี่ทิศ
- 5) เจ้าแม่กวนอิม
- 6) ไทยเอ็งจื้อ

ประเภทที่สาม การเข้าทรงแบบฮินดู 7 ราย ได้แก่

- 1) อูมาเทวี มีจำนวน 2 ราย
- 2) เจ้าแม่จันทรา
- 3) เจ้าแม่กาลิ
- 4) พระศิวะ
- 5) พ่อปู่ฤๅษีนารายณ์
- 6) เสด็จพ่อกฤษณะ

1.2 เพศของผู้เป็นร่างทรง

จากตารางที่ 2 ร่างทรงที่พบจะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ในประเด็นนี้สามารถมองได้ว่าการเป็นร่างทรงของสิ่งเหนือธรรมชาติ สามารถทำให้ผู้หญิงมีอำนาจและสถานภาพที่สูงขึ้น มีอำนาจครอบงำเหนือผู้มารับบริการทั้งหญิงและชาย ได้รับการเคารพยกย่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลายเป็นผู้มีความสำคัญภายในครอบครัว ได้รับความเกรงใจจากสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากสามารถเป็นผู้หารายได้หลักมาจุนเจือครอบครัว จากการเป็นผู้ให้บริการทางไสยศาสตร์

1.3 เพศของร่างทรงกับเจ้าหรือเทพที่ประทับทรง

จากตารางที่ 3 โดยส่วนใหญ่จะพบว่า ร่างทรงเพศหญิงเข้าทรงเจ้าที่เป็นชายมี 18 ราย รองลงมาจะเป็นร่างทรงเพศชายเข้าทรงเจ้าที่เป็นชายมีจำนวน 14 ราย ร่างทรงเพศหญิงที่เข้าทรงเจ้าเป็นหญิงมี 5 ราย และร่างทรงชายที่เข้าทรงเจ้าเป็นหญิงมี 1 ราย

1.4 ระดับการศึกษาและการประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 4 ร่างทรงที่พบมักจะได้รับ การศึกษาน้อย และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างยากจนมาก่อน ส่วนมากจะมีระดับการศึกษาชั้นประถม

ตารางที่ 3 แสดงเพศของช่างทรงและเจ้าหรือเทพที่ประทับ
ทรง

รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
ช่างทรงหญิงทรงเจ้าเป็นชาย	18	47.37
ช่างทรงหญิงทรงเจ้าเป็นหญิง	5	13.16
ช่างทรงชายทรงเจ้าเป็นชาย	14	36.84
ช่างทรงชายทรงเจ้าเป็นหญิง	1	2.63
รวม	38	100

ตารางที่ 4 แสดงระดับการศึกษาของช่างทรง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4	26	68.42
ประถมศึกษาปีที่ 6	3	7.90
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	2.63
ไม่ได้รับการศึกษา	8	21.05
รวม	38	100

ศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษา ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ตามลำดับ การประกอบอาชีพก่อนที่จะมาเป็นช่างทรง ส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางภาคการเกษตร ได้แก่ การเพาะปลูก ทำสวน ทำไร่ ทำนา และอีกส่วนหนึ่งเป็นแรงงานรับจ้าง ทำให้มีรายได้น้อยและประสบกับปัญหาทางการเงิน

1.5 สาเหตุการเป็นช่างทรง

จากตารางที่ 5 ส่วนใหญ่การเป็นช่างทรงจะมีสาเหตุมาจากการเจ็บป่วย ซึ่งพบว่าอาการป่วยมีทั้งทางร่างกายและจิตใจ อาการป่วยทางร่างกาย ได้แก่ ปวดหัว แขนขาไม่มีแรง ส่วนอาการป่วยทางจิตใจ ได้แก่ ความเครียด วิตกกังวล คลุ้มคลั่ง ควบคุมตัวเองไม่ได้ อาการป่วยเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกหรือบังคับให้คุณคนยอมรับที่จะเป็นช่างทรงให้กับเจ้าหรือเทพ และเมื่อบุคคลยอมรับที่จะเป็นช่างทรง อาการป่วยเหล่านี้ก็จะหายไป ส่วนสาเหตุจากการที่เจ้ามาเข้าฝันซึ่งมีจำนวนรองลงมาเป็นลักษณะของการที่เจ้าหรือเทพมาเข้าฝัน

ตารางที่ 5 แสดงสาเหตุการเป็นช่างทรง

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
เจ็บป่วย	33	86.84
สืบทอด	1	2.63
เจ้ามาเข้าฝัน	4	10.53
รวม	38	100

ตารางที่ 6 แสดงช่วงอายุที่เริ่มเป็นช่างทรง

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	5	13.16
30-40 ปี	23	60.52
41-60 ปี	10	26.32
รวม	38	100

บอกให้บุคคลเป็นช่างทรงให้ และสาเหตุจากการสืบทอดซึ่งพบเพียงกรณีเดียว เป็นลักษณะของการสืบทอดจากคนในครอบครัวที่เคยเป็นช่างทรงมาก่อน

1.6 ช่วงอายุที่เริ่มเป็นช่างทรง

จากตารางที่ 6 ช่างทรงส่วนมากเริ่มเป็นช่างทรงในช่วงอายุ 30-40 ปี ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงที่บุคคลกำลังสร้างฐานะ เมื่อประสบกับความยากจนและไม่มีทางเลือกมากนักในการประกอบอาชีพ เนื่องจากมีการศึกษาน้อยทำให้เกิดภาวะความตึงเครียด วิตกกังวลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้นจึงพบว่าช่างทรงส่วนมากมักจะเผชิญกับความตึงเครียด วิตกกังวล ก่อนที่จะกลายมาเป็นช่างทรง

โดยรวมแล้วในเบื้องต้น สรุปได้ว่าช่างทรงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีการเข้าทรงเจ้าทั้งแบบไทย จีน และฮินดู ช่างทรงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ทั้งนี้ถูกมองว่าเพราะผู้หญิงเป็นผู้ที่มีจิตอ่อนทำให้เจ้าหรือเทพสามารถมาจับทรงได้ง่ายกว่าผู้ชายช่างทรงมักจะเป็นผู้ที่มิระดับการศึกษาต่ำ ประกอบอาชีพทางการเกษตร เป็นแรงงานรับจ้าง และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างยากจนมาก่อน แต่หลังจากเป็น

ร่างทรงได้ระยะหนึ่งแล้วเริ่มมีลูกค้ามาใช้บริการ ก็ทำให้ร่างทรงมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนสาเหตุเริ่มต้นของการกลายเป็นร่างทรง มาจากเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและ/หรือจิตใจเป็นส่วนมาก นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์ตามงานประจำปีของร่างทรงที่มีร่างทรงมาร่วมงานจำนวนมากยังพบว่า มีร่างทรงที่มีลักษณะส่วนบุคคลเป็นพวกรักร่วมเพศ (Homosexual) โดยร่างทรงพวกนี้มักจะทรงเจ้าหรือเทพที่มีลักษณะเป็นผู้หญิง เช่น เสตัจเมรัตนาวัต และร่างทรงกวนอิม เป็นต้น ร่างทรงอีกพวกหนึ่งที่พบก็คือร่างทรงเป็นเด็ก ร่างทรงพวกนี้มักจะยังไม่มีการให้บริการแก่คนทั่วไปในชุมชน โดยคนในครอบครัวของร่างทรงบอกว่า ร่างทรงยังไม่พร้อมเนื่องจากเด็กเกินไปต้องรอให้โตกว่านี้ก่อน ดังนั้นจากการสำรวจในเบื้องต้นทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของปรากฏการณ์การทรงเจ้าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ได้อย่างกว้างๆ ก่อนที่จะทำการศึกษาแบบเจาะลึกเฉพาะกรณีต่อไป

2. กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลภาคสนามจากการศึกษาแบบเจาะลึก ร่างทรง 5 ราย ได้แก่ ร่างทรงเด็ยวหุ่ย ซัมป๋องก หรือหลวงพ่อดาวัดพนัญเชิงเสตัจพิชินราช พอปปู่ใหญ่ และอุมาเทวี เพื่อแสดงให้เห็นแบบแผนของกระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรงของคุณ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เงื่อนไขที่นำมาสู่การเป็นร่างทรง

ระยะนี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญต่อบุคคล เนื่องจากบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติอันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่จะนำไปสู่การเป็นร่างทรง ในระยะนี้จึงถือว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหรือจุดหักเหที่บุคคลจะต้องทำการตัดสินใจเพื่อเข้าสู่เอกลักษณ์ (Identity) ใหม่ของการได้ชื่อว่าเป็นร่างทรง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประวัติความเป็นมาหรือภูมิหลังของร่างทรงแต่ละรายแล้ว พบว่ามีลักษณะร่วมกันกล่าวคือ จุดหักเหที่ทำให้ก้าวเข้าสู่การเป็นร่างทรง คือการที่บุคคลต้องเผชิญกับความเจ็บป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุ ปวดหัว ปวดแขน ปวดขา ไม่มีแรง หรืออาจมีอาการทางจิต เช่น คลุ้มคลั่ง คิดว่าจะมีคนมาทำร้าย วิตกกังวล ควบคุมตัวเองไม่ได้และเมื่อไปทำการรักษาโดยแพทย์สมัยใหม่

แล้วก็ยังไม่หาย คนในครอบครัวจึงพาไปทำการรักษาทางไสยศาสตร์กับร่างทรง ดังนั้นในระยะนี้ผู้ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในการมองตนเองว่าจะต้องเป็นร่างทรงก็คือร่างทรงที่เป็นครู ซึ่งก็คือร่างทรงที่บุคคลไปทำการรักษาด้วยและคนในครอบครัว โดยร่างทรงที่เป็นครูเป็นผู้บ่งชี้ว่าอาการป่วยเหล่านี้เป็นสัญญาณเตือนของเจ้าหรือเทพว่าต้องการจะมาจับทรง ฉะนั้นถ้าพวกเขายอมรับเป็นร่างทรงอาการเจ็บป่วยเหล่านี้ก็จะหายไป และเมื่อบุคคลได้พิจารณาไตร่ตรองอาการเจ็บป่วยของตนเองแล้วจึงเริ่มคล้อยตาม จนนำไปสู่ความโน้มเอียงที่จะมองตนเองว่าเป็นร่างทรง สำหรับคนในครอบครัวซึ่งพบว่าในช่วงนี้เป็นผู้ที่พาศุภเคราะห์ไปทำการรักษาอาการป่วยที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นผู้ที่มีหน้าที่สนับสนุนให้บุคคลยอมรับที่จะเป็นร่างทรงของเจ้าหรือเทพเพื่อที่จะได้หายจากอาการเจ็บป่วย จึงเห็นได้ว่าปัจจัยระดับบุคคลเกี่ยวกับความต้องการที่จะหายจากอาการป่วยเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นร่างทรง ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับโลกทัศน์การเข้าทรงมีผลต่อการเข้าสู่การเป็นร่างทรงในระดับเร็วช้าที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่าช่วงก่อนที่บุคคลจะเป็นร่างทรง เขาไม่เชื่อและไม่ชอบการเข้าทรงลงเจ้า ถึงแม้ว่าจะเคยพบเห็นหรือมีญาติเป็นร่างทรงมาก่อนก็ตาม และคิดว่าการเข้าทรงเป็นการแสดง แต่เมื่อบุคคลได้คิดทบทวนอาการป่วยของตนเองที่ยังรักษาไม่หาย และไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน จึงเริ่มเกิดความเอนเอียงคล้อยตามที่จะเชื่อว่าอาการป่วยของตนเองเกิดจากการที่เจ้าหรือเทพบังคับให้ยอมเป็นร่างทรง

ดังนั้นสามารถที่จะสรุปได้ว่า ในระยะนี้จากวิกฤติชีวิตที่เกิดขึ้น อัดตะในฐานะที่เป็นสิ่งที่ได้รับการนิยามจากคนอื่น ๆ โดยเฉพาะร่างทรงที่เป็นครูและคนในครอบครัว บุคคลเหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นบุคคลนัยสำคัญ (Significant Other) ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลเป็นอย่างมาก ในการนิยามอัตตะ (Self) หรือการมองตนเองของบุคคลว่าเป็นร่างทรง นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายที่ให้กับตนเองตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและตัดสินใจที่จะเข้าสู่เอกลักษณ์ (Identity) ใหม่ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงนี้ บุคคลก็ยังคงมีความรู้สึกไม่แน่ใจ สับสนอยู่บ้างว่าตนเองมีเจ้าหรือเทพมาจับทรงจริงหรือไม่ และเจ้าหรือเทพองค์

นั้นๆ มีจริงหรือไม่

ระยะที่ 2 การเข้าสู่การเป็นช่างทรง

เป็นระยะที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เอกลักษณ์ใหม่ของการเป็นช่างทรง โดยเขาจะต้องผ่านการประกอบพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าเป็นช่างทรงใหม่ และผ่านการขัดเกลาเพื่อที่จะเรียนรู้ถึงค่านิยม ความเชื่อ ข้อปฏิบัติที่มีความจำเป็นต่อการดำรงความเป็นช่างทรง

พิธีกรรมการรับสมาชิกใหม่

เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจที่จะยอมรับเป็นช่างทรงแล้ว แต่ยังไม่รู้ว่าเจ้าหรือเทพองค์ไหนจะลงมาประทับทรง ชั้นแรกเขาจะต้องผ่านพิธีกรรม "การเทียบ" ซึ่งเป็นการทดลองทำพิธีเชิญเทพหรือเจ้าลงมาประทับทรงเป็นครั้งแรก จะเห็นได้ว่าโดยหน้าที่แล้วพิธีนี้เป็นการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลมีเจ้าหรือเทพมาจับทรงจริงและทราบว่าเป็นเจ้าหรือเทพองค์ใด ซึ่งช่วยให้บุคคลเกิดความมั่นใจ และช่วยจัดการกับความลังเลสงสัยเกี่ยวกับตนเองว่ามีเจ้าหรือเทพมาจับทรงจริงหรือไม่ เป็นการช่วยเสริมย้ำการมองหรือนิยามตนเองว่าเป็นช่างทรง เมื่อผ่านพิธีกรรมการเทียบแล้วบุคคลก็จะต้องได้รับการประกอบพิธีรับขันธุ์ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมการรับบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในขอบเขตของช่างทรงที่มีลักษณะเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มหนึ่ง เมื่อบุคคลได้ผ่านพิธีกรรมนี้ก็ถือว่าเขาได้รับการยอมรับเป็นช่างทรงอย่างเป็นทางการแล้ว อีกนัยหนึ่งหน้าที่ของพิธีกรรมนี้คือถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนจากคนธรรมดาทั่วไปเข้าสู่เอกลักษณ์ความเป็นช่างทรง ซึ่งบุคคลสามารถนิยามตนเองได้ว่าเขามีลักษณะความสามารถพิเศษที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ บุคคลจะเริ่มตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่มีต่อเจ้าหรือเทพที่มาจับทรง ในกรณที่เขายจะต้องเป็นสื่อกลางให้กับเจ้าหรือเทพองค์นั้นเพื่อติดต่อกับมนุษย์ จะเห็นได้ว่าทั้งพิธีกรรมการเทียบและรับขันธุ์ มีส่วนช่วยกระตุ้นการพัฒนาและต่อยอดเอกลักษณ์ความเป็นช่างทรงของบุคคล

นอกจากนี้แล้วในระยะนี้ผู้เป็นช่างทรงใหม่จะเริ่มมีการพัฒนาตนเองให้กลายเป็นช่างทรงที่สมบูรณ์และมีความมั่นคงในเอกลักษณ์ของตนเอง โดยมีการขัดเกลาเพื่อพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง มีการรับรู้ทัศนคติ

ความเชื่อ ตลอดจนข้อปฏิบัติของการเป็นช่างทรง ซึ่งกลไกการขัดเกลาเพื่อพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นช่างทรงพบว่าช่างทรงที่เป็นครูและช่างทรงคนอื่น ๆ เป็นบุคคลนัยสำคัญ (Significant Other) ที่มีอิทธิพลต่อการขัดเกลาหล่อหลอมความเป็นช่างทรง กล่าวคือ

1) ช่างทรงที่เป็นครู มีบทบาทคอยประคับประคองให้บุคคลอยู่ในแนวทางของการเป็นช่างทรงคอยชี้แนะสิ่งที่ช่างทรงใหม่สงสัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวสำหรับการเป็นช่างทรง นอกจากนี้ยังช่วยชี้แนะวิธีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ

2) ช่างทรงคนอื่น ๆ มีบทบาทต่อการขัดเกลาช่างทรงใหม่ ในลักษณะให้คำปรึกษาแนะนำแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เนื่องจากเป็นผู้ร่วมอยู่ในวัฒนธรรมย่อยที่มีความเชื่อ ทัศนคติ บรรทัดฐานการปฏิบัติแบบเดียวกัน

ทั้งช่างทรงที่เป็นครูและช่างทรงคนอื่น ๆ ต่างก็มีอิทธิพลต่อการขัดเกลาช่างทรงใหม่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ช่างทรงใหม่ได้รับการขัดเกลาโดยตรงในลักษณะของการบอกกล่าวแนะนำโดยตรงจากทั้งช่างทรงที่เป็นครูและช่างทรงคนอื่น ๆ ส่วนการขัดเกลาทางอ้อมเป็นลักษณะที่มีการเรียนรู้จากการสังเกตเกี่ยวกับพิธีกรรมของช่างทรงที่เป็นครูและช่างทรงคนอื่น ๆ และยังสามารถเรียนรู้ทางอ้อมจากการแลกเปลี่ยนพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองกับช่างทรงคนอื่น ๆ

ในส่วนประเด็นการเรียนรู้หลัก ๆ ที่ช่างทรงใหม่จะต้องเรียนรู้และรับเข้ามาไว้ในตัวบุคคล (Internalized) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการกระทำบทบาทและการดำรงตนเป็นช่างทรงต่อไป ประกอบด้วย การปฏิบัติตัว เช่น ต้องกินเจวันพระ งดเข้าทรงวันพระ ก่อนทำการเข้าทรงต้องชำระล้างร่างกาย สำหรับผู้หญิงที่อยู่ในช่วงมีรอบเดือนไม่สามารถเข้าทรงได้เพราะถือว่าร่างกายไม่บริสุทธิ์พอ และอีกประเด็นหนึ่งที่ช่างทรงจะต้องเรียนรู้ก็คือ ความเชื่อ ทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นช่างทรง เช่น การที่ต้องเป็นช่างทรงเพราะเคยสร้างบุญกรรมร่วมกับเทพหรือเจ้าที่มาจับทรงมาตั้งแต่ชาติก่อน และเชื่อว่าจะต้องช่วยเทพหรือเจ้าองค์นั้น ๆ ที่มาประทับทรงสร้างบุญบารมี โดยการช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นทุกข์ ประเด็นต่างๆ ที่ช่างทรงจะต้องเรียนรู้เหล่านี้ จะช่วยส่งเสริม

เอกลักษณ์ความเป็นร่างทรง เนื่องจากได้ให้แนวทางในการปฏิบัติตัวสำหรับการดำเนินชีวิตเป็นร่างทรง ซึ่งทำให้พวกเขามีความแตกต่างไปจากคนอื่น และสามารถนิยามตนเองได้ว่าเป็นร่างทรงคนหนึ่ง

ระยะที่ 3 การดำรงความเป็นร่างทรง

ในช่วงนี้ร่างทรงใหม่เริ่มมีการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ ผู้มารับบริการจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการนิยามตนเองของร่างทรงใหม่ กล่าวคือ ร่างทรงในฐานะผู้ให้บริการ ภาพสะท้อนของผู้มารับบริการที่มีต่อร่างทรงมีผลต่อการนิยามอัตตะ (Self) หรือการมองตนเอง และการพัฒนาเอกลักษณ์ของการเป็นร่างทรงอย่างมาก ดังนั้นท่าทีของผู้มารับบริการหรือท่าทีที่เป็นลักษณะของคนทั่วไป (Generalized Other) จึงมีผลต่อความเชื่อมั่นในการมองตนเองของบุคคลว่าเป็นร่างทรง นำไปสู่การเสริมแรงที่จะแสดงตนเป็นร่างทรงมากยิ่งขึ้น เพื่อดำรงความเป็นร่างทรงต่อไป อันจะนำไปสู่การสวมรับบทบาท (Role-Taking) ชุดหนึ่งตามความคาดหวังของผู้มารับบริการ สำหรับเอกลักษณ์ใหม่ในการเป็นร่างทรงที่ถูกคาดหวังในการเป็นผู้ให้บริการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแก่ผู้มารับบริการ เช่น ปัญหาทางธุรกิจ การเรียน ความรัก ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความเคราะหรัย และโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น ทั้งนี้ประสบการณ์ได้สั่งสมมาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้ร่างทรงมีทักษะและความชำนาญในการตอบสนองต่อผู้มารับบริการแต่ละกรณี ซึ่งความสามารถในการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มารับบริการ จะมีผลต่อการพัฒนาอัตตะของร่างทรงด้วย ทั้งนี้ถ้าร่างทรงสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มารับบริการได้ดีก็จะทำให้ผู้มารับบริการมีความเชื่อถือศรัทธาในตัวร่างทรง ร่างทรงก็จะเกิดความรู้สึกภูมิใจมองตนเองในเชิงบวกและมีความผูกพัน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเป็นร่างทรงของตนเองมากขึ้น

อย่างไรก็ตามตั้งแต่ในระยะแรกจะเห็นว่า การมองหรือการนิยามตนเองว่าเป็นร่างทรงของบุคคลได้รับอิทธิพลจากร่างทรงที่เป็นครู คนในครอบครัวและผู้มารับบริการ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการดำรงความเป็นร่างทรงจะเห็นได้ว่าในขณะที่เดียวกันบุคคลก็ได้มีการนำเสนอความเป็นร่างทรง ซึ่งเป็นตัวตนพิเศษต่อผู้อื่นด้วย ซึ่งในประเด็นนี้สามารถทำกรวิเคราะห์ได้ตาม

แนวคิด Dramaturgical Perspective ของ Goffman กล่าวคือ ถ้าหากเปรียบโลกนี้คือละครเวที คนในสังคมทุกคนก็เปรียบเสมือนนักแสดงที่ต้องแสดงบทบาทของตนเองผ่านหน้าฉากที่สวมใส่อยู่ในการปฏิสังสรรค์กับผู้อื่น ร่างทรงก็เช่นเดียวกันเปรียบเสมือนนักแสดงที่ต้องแสดงผ่านหน้าฉากที่เขาสวมใส่อยู่ในการพบปะกับผู้อื่น ขณะที่ร่างทรงแสดงตนเป็นเจ้าหรือเทพตามจินตนาการของเขาอยู่บนเวที ร่างทรงเปรียบเสมือนนักแสดงที่มีอำนาจครอบงำเหนือผู้ชม (Audience) ที่กำลังชมการแสดงบนเวที เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่าเขาเป็นร่างทรงของเจ้าหรือเทพองค์นั้น ๆ จริง อีกนัยหนึ่งการแสดงของร่างทรงที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิสังสรรค์จะส่งผลต่อผู้ที่ร่วมอยู่ในการปฏิสังสรรค์ขณะนั้นด้วย ทำให้ผู้มารับบริการและผู้เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ เกิดความเชื่อถือในตัวร่างทรง ทั้งนี้การแสดงหน้าฉาก (Front Region) ของร่างทรงบนเวที เขาพยายามจัดการกับภาพประทับ (Impression Management) ของตนเองที่พยายามจะนำเสนอต่อผู้อื่น ซึ่งการแสดงของร่างทรงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดง 3 ส่วน เพื่อช่วยให้การนำเสนอหรือการแสดงหน้าฉากมีความสมจริงมากยิ่งขึ้น ได้แก่

1) ภาพปรากฏ (Appearance) เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการแต่งกายของร่างทรงเป็นสิ่งที่สามารถจะช่วยให้เห็นถึงคุณลักษณะ (Character) ของเจ้าหรือเทพแต่ละองค์ และแสดงให้เห็นเอกลักษณ์เฉพาะของร่างทรงแต่ละคนด้วยว่าเป็นร่างทรงของเจ้าหรือเทพองค์ใด

2) กริยาท่าทาง (Manner) การแสดงท่าทางและการพูดจาที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะ (Character) ของเจ้าหรือเทพที่มาประทับทรง เป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการตีความของผู้เฝ้าติดตามร่างทรง

3) ที่ตั้ง (Setting) สำนักทรงเปรียบเสมือนเวทีการแสดงที่ประกอบไปด้วยแสงสี เสียง อุปกรณ์ตกแต่งฉาก เฟอร์นิเจอร์ต่างๆ การจัดสถานที่ของสำนักทรงจึงเป็นส่วนสำคัญต่อการช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความสำเร็จในการแสดงของร่างทรง กล่าวคือ แสงเทียน คันธูป รูปบูชา เสียงสวดมนต์ท่องคาถาภายในห้องที่ทำการเข้าทรง รวมทั้งสภาพภายนอกของสำนักทรง เช่น สำนักทรงเจ้าแบบจีน หลายแห่งที่ดูจาก

ภายนอกเป็นสิ่งที่ก่อสร้างแบบศาลเจ้าจีน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการสร้างความรู้สึกรักดีลึกลับน่าเชื่อถือแก่ผู้มารับบริการ

เมื่อพิจารณาการนำเสนอหน้าฉาก (Front Region) ของช่างทรงจะเห็นได้ว่าเขาพยายามที่จะสวมบทบาทเป็นเจ้าหรือเทพองค์นั้น ๆ โดยในการดำเนินการเข้าทรง การแต่งกาย ทำทางการแสดงออกทั้งทางร่างกาย การพูดจาและการจัดฉากทั้งภายในและภายนอกของสำนักทรง จะช่วยสนับสนุนให้การแสดงของช่างทรงประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ในการแสดงการเข้าทรง นอกจากช่างทรงจะเป็นตัวแสดงเอกแล้วยังมีบรรดาพี่เลี้ยงเล่นเป็นตัวประกอบ มีหน้าที่คอยช่วยเหลือช่างทรงในการดำเนินการเข้าทรง อีกนัยหนึ่งมีส่วนช่วยให้การแสดงของช่างทรงมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น และดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้ความสามารถในการแสดงปาฏิหาริย์ เช่น นั่งเก้าอี้มืด ลุยไฟ ยังมีส่วนช่วยให้ผู้อื่นเชื่อว่าบุคคลมีเจ้าหรือเทพมาประทับทรงจริง ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธามากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการแสดงบทบาทเป็นเจ้าหรือเทพที่มาประทับทรงได้อย่างสมบทบาท (Dramatic Realization) หรือการตีบทแตก โดยอาศัยความชำนาญและองค์ประกอบต่างๆ ช่วยในการแสดง รวมทั้งการมีตัวประกอบ สามารถทำให้บุคคลกลายเป็นช่างทรงที่ประสบความสำเร็จได้ และนำมาซึ่งความเชื่อถือศรัทธาของผู้อื่นที่มีต่อช่างทรง ส่งผลให้การปฏิสังสรรค์ระหว่างช่างทรงกับผู้มารับบริการสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

เมื่อพิธีกรรมการเข้าทรงสิ้นสุดลง เบื้องหลังฉากในโลกแห่งความเป็นจริงนักแสดงที่เป็นช่างทรง จะกลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะอีกด้านหนึ่งที่ไม่เหมือนกัน ขณะที่เขาได้พยายามแสดงเป็นเจ้าหรือเทพองค์นั้น ๆ

สำหรับการปรับตัวของช่างทรงในการก้าวเข้ามาเป็นช่างทรงบุคคลได้เผชิญกับปัญหาที่สำคัญสองประการ กล่าวคือ ในระยะแรกของการเป็นช่างทรงบุคคลมักเกิดความรู้สึกริดกั้วลอล อยายที่จะต้องมีอกกับกิริยาท่าทางแปลกๆ เวลาที่เทพหรือเจ้ามาประทับทรง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือช่างทรงจะต้องเผชิญกับความกังวลที่จะถูกมองว่าเป็นคนหลอกหลวง เสแสร้งทำตัวเป็นช่างทรงเพื่อมุ่งหวังที่จะหาผลประโยชน์เงินทอง ทำให้ช่างทรง

ส่วนใหญ่ต้องปิดซ่อนตัวเองพอสมควรไม่ออกมาแสดงตัวอย่างชัดเจนจนเกินไป อย่างไรก็ตามช่างทรงมีการปรับตัวต่อปัญหา 2 วิธีด้วยกัน วิธีการแรกคือ การแก้ตัวช่างทรงมักจะบอกกับผู้มารับบริการว่ามีได้ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ แต่ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เพื่อสร้างบุญบารมีให้กับเจ้าหรือเทพที่มาประทับทรง วิธีการที่สองคือ ช่างทรงพยายามทำบุญบริจาคเงินสิ่งของเพื่อการกุศลสาธารณะประโยชน์อยู่เสมอ เช่น บริจาคเงินให้กับวัดหรือโรงเรียนที่ขาดแคลน บริจาคเงินสร้างอาคารให้โรงพยาบาล นำสิ่งของไปแจกจ่ายให้กับผู้ประสบอุทกภัย เป็นต้น การปรับตัวของช่างทรงต่อภาพพจน์การเป็นผู้หลอกหลวง แสวงหาผลประโยชน์เงินทอง เป็นวิถีทางที่บุคคลพยายามปกป้องเอกลักษณ์ของเขาเพื่อให้เขาสามารถดำรงความเป็นช่างทรงต่อไปได้อย่างราบรื่นหรือเผชิญกับปัญหาน้อยที่สุด อีกนัยหนึ่งจากการแสดงตนเป็นผู้เสียสละทำประโยชน์ต่อสังคมสามารถสร้างความยอมรับต่อช่างทรงของผู้อื่นได้ด้วย

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของชีวิตนับตั้งแต่เริ่มแรกจนมาถึงช่วงที่บุคคลได้กลายมาเป็นช่างทรงที่สมบูรณ์ พบว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้เกิดขึ้น กล่าวคือ ประการแรก บุคคลมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการให้บริการแก่คนในชุมชนทำให้มีรายได้จากการให้บริการพอสมควร การเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งคือได้รับความยอมรับนับถือจากสถานภาพที่สูงขึ้นในการเป็นช่างทรงให้กับเจ้าหรือเทพ อีกนัยหนึ่งสามารถกล่าวได้ว่าฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและการได้รับการยอมรับนับถือจากคนรอบข้างของช่างทรงเกิดขึ้นจากความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งที่คนในสังคมคาดหวังได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ในการให้บริการแก่ผู้อื่น ซึ่งช่างทรงได้สั่งสมมาตามระยะเวลาที่ผ่านมา กล่าวคือผู้ที่เป็ช่างทรงมานานก็จะมีคามชำนาญ มีทักษะในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการแต่ละกรณีมากกว่าผู้ที่เพิ่งเป็นช่างทรงได้ไม่นาน

3. การจัดระเบียบองค์กรของสำนักทรง

สำนักทรงขนาดเล็กการจัดระเบียบองค์กรของสำนักทรงจะประกอบด้วย ช่างทรงและพี่เลี้ยงช่างทรงเป็นบุคคลที่เป็นแกนหลักของสำนักทรง ช่างทรงเปรียบเสมือนเป็นผู้นำของสำนักทรงที่ได้รับอำนาจอัน

ขอบธรรมจากการเป็นร่างทรงของเจ้าหรือเทพ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมและให้บริการแก่ผู้ที่มีรับบริการ เช่น รักษาโรค ตรวจดวงชะตา ให้คำปรึกษาปัญหาครอบครัว ธุรกิจ ความรัก เป็นต้น ซึ่งร่างทรงแต่ละสำนักจะมีเอกลักษณ์และความสามารถเฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป ร่างทรงบางรายอาจจะมีความสามารถในการรักษาโรคเป็นพิเศษ ขณะที่ร่างทรงบางรายอาจจะมีความสามารถเฉพาะตัวในการให้คำปรึกษาเรื่องธุรกิจเป็นพิเศษ ส่วนพี่เลี้ยง เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือจัดการในเวลาทีร่างทรงเข้าทรง เช่น จัดสถานที่ จัดลำดับผู้มารับบริการให้เข้าพบร่างทรงตามลำดับ คอยจัดรูปเทียน ในระหว่างพิธีเข้าทรง และคอยหยิบสิ่งของต่างๆ ที่ร่างทรงต้องการในระหว่างการเข้าทรง เช่น ส่งน้ำชาให้ดื่ม ถือขันน้ำมนต์ เป็นต้น นอกจากนี้สำหรับร่างทรงที่ขณะเข้าทรงพูดภาษาเทพ พี่เลี้ยงจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นล่ามแปลให้ผู้มารับบริการฟัง ผู้ที่เป็นพี่เลี้ยงมักจะเป็นพ่อแม่ญาติพี่น้อง

สำหรับสำนักทรงที่มีขนาดใหญ่การจัดระเบียบองค์กรของสำนักทรงจะประกอบด้วย ร่างทรง, กรรมการของสำนักทรงซึ่งมักเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว ทำหน้าที่สนับสนุนทางการเงินให้กับสำนักทรง ช่วยเตรียมการจัดงานพิธีที่สำคัญๆ ของสำนักทรง เช่น งานประจำปี งานวันเกิดเทพเจ้า เป็นต้น และพี่เลี้ยงซึ่งอาจเป็นพ่อแม่ญาติพี่น้อง ลูกศิษย์หรือกรรมการของสำนักทรง

4. กฎเกณฑ์ของสำนักทรง

สำนักทรงจะมีกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อห้ามสำหรับผู้ที่จะเข้ามาภายในสำนักทรง ซึ่งสำนักทรงทั้ง 5 แห่ง ที่ทำการศึกษานี้มีกฎเกณฑ์ข้อห้ามลักษณะเดียวกัน กล่าวคือบุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ห้ามเข้ามาในห้องที่ทำการเข้าทรงขณะที่ร่างทรงกำลังทำพิธีเข้าทรง

4.1 ผู้หญิงที่อยู่ในระหว่างมีรอบเดือน

4.2 ผู้ที่ใส่เสื้อผ้าสีดำ

การมีกฎข้อห้ามนี้เนื่องจากเชื่อว่าจะทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมการเข้าทรงและอำนาจของเทพเจ้าที่มาประทับทรงลดน้อยลง ซึ่งอาจส่งผลให้การทำนายทายทักของร่างทรงเกิดความผิดพลาดได้

5. ลักษณะของผู้มารับบริการ

จากการสำรวจผู้มารับบริการจำนวน 112 ราย จากสำนักทรงที่เป็นกรณีศึกษาแบบเจาะลึกทั้ง 5 แห่ง ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนสิงหาคมจนถึงปลายเดือนกันยายน พ.ศ.2542 ทำให้สามารถสรุปภาพรวมของผู้มารับบริการในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

5.1 เพศของผู้มารับบริการ

ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือผู้มารับบริการเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 76 ส่วนเพศชายร้อยละ 24

5.2 อายุของผู้มารับบริการ

ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 37.5 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 24.11, ช่วงอายุ 51-60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.75, ช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 9.82, อายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 6.25 และอายุ 20 ปีลงมา ร้อยละ 3.57 ตามลำดับ

5.3 ระดับการศึกษาของผู้มารับบริการ

ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.57 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.18, ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 13.39, ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 8.04, ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 6.25, ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 2.68 และระดับปริญญาโท ร้อยละ 0.89 ตามลำดับ

5.4 อาชีพของผู้มารับบริการ

อาชีพผู้ใช้แรงงาน/รับจ้าง ร้อยละ 36.61 รองลงมา ได้แก่ แม่บ้านและคนชรา ร้อยละ 22.32, พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 15.18, คำชาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 14.29, ข้าราชการ ร้อยละ 8.04, นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 2.68, นักการเมือง ร้อยละ 0.89

5.5 สาเหตุที่มาใช้บริการ

ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปัญหาโรคร้ายไข้เจ็บ ร้อยละ 24.11 รองลงมาเป็นเรื่องความเคราะห์ร้าย ร้อยละ 22.32, ขอลวย ร้อยละ 18.75, ปัญหาตำแหน่งหน้าที่/อาชีพ ร้อยละ 10.71, ปัญหาครอบครัว ร้อยละ 9.82, ปัญหาการค้าขาย ร้อยละ 8.04, ปัญหาความรัก

ร้อยละ 4.46 และปัญหาการเรียน ร้อยละ 1.79

5.6 ในส่วนความเชื่อและทัศนคติของผู้มารับบริการเกี่ยวกับการเข้าทรง สามารถแบ่งผู้มารับบริการออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.6.1 กลุ่มคนที่มีความเชื่อถือการเข้าทรงเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 50 คนกลุ่มนี้เชื่อว่าเจ้าหรือเทพมีจริงและสามารถลงมาติดต่อกับมนุษย์ผ่านทางร่างทรงได้ คนกลุ่มนี้เห็นว่าการเข้าทรงเป็นสิ่งที่ดี ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ให้กับคนในสังคมได้ ขณะเดียวกันก็เชื่อว่าการเข้าทรงที่หลอกลวงก็มีอยู่ทั่วไป ดังนั้นการที่จะไปหาร่างทรงรายใดจะต้องดูว่าร่างทรงรายนั้นประพฤติตัวดี นานับถือหรือไม่

5.6.2 กลุ่มที่ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 41.96 คนกลุ่มนี้ยังลังเล เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง แต่ก็มารับบริการจากร่างทรงเพราะอยากจะทำลองดูว่าร่างทรงจะสามารถช่วยแก้ปัญหาให้ได้หรือไม่ เนื่องจากไม่มีทางเลือกอื่นแล้ว เช่น การเจ็บป่วยเป็นโรคร้ายแรง รักษาหายยาก คนกลุ่มนี้มีความคิดเห็นต่อการเข้าทรงว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีก็คือเป็นที่พึ่งทางใจแก้ปัญหาให้กับคนในสังคม ส่วนข้อเสียก็คือทำให้เกิดความงมงาย ถูกหลอกลวงเสียทรัพย์สิน

5.6.3 กลุ่มที่ไม่เชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.04 เป็นกลุ่มที่มารับบริการโดยการตามญาติพี่น้องหรือเพื่อนเพื่อมาดู อยากรู้อยากเห็น หรือในบางรายถูกญาติพี่น้องหรือเพื่อนบังคับ ชักจูงให้มาลองใช้บริการจากร่างทรงในการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ คนกลุ่มนี้เห็นว่าการเข้าทรงเป็นสิ่งที่หลอกลวง เป็นการเชื่อในสิ่งที่ไม่มีความหมาย ทำให้คนในสังคมกลุ่มหลงงมงาย แต่ก็ยอมรับว่าในทางกลับกันการเข้าทรงก็มีประโยชน์ต่อสังคมในส่วนของความเป็นที่พึ่งทางใจได้

บทสรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้เห็นภาพรวมของกระบวนการที่บุคคลได้กลายมาเป็นร่างทรง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นระยะต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามการศึกษานี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่ใช้ทำการศึกษาเกี่ยวกับร่างทรง ซึ่งสามารถที่จะนำไปเป็นพื้นฐาน

ในการทำความเข้าใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับร่างทรงในแนวทางอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นร่างทรงส่วนหนึ่งมีลักษณะส่วนบุคคลเป็นพวกรักร่วมเพศ (Homosexual) ร่างทรงกลุ่มนี้มักจะเข้าทรงเจ้าหรือเทพที่เป็นผู้หญิง ส่วนร่างทรงอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มร่างทรงที่ยังเป็นเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าร่างทรงทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มร่างทรงที่น่าจะมีการทำการศึกษาต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์เกี่ยวกับร่างทรงในสังคมไทยให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มร่างทรงที่พบจากการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ ร่างทรงแบบไทย จีน และฮินดู ร่างทรงแต่ละกลุ่มสามารถที่จะนำไปทำการศึกษาแยกกลุ่มเพื่อให้ความละเอียดลึกซึ้งมากขึ้นกว่านี้เพื่อหาภาพรวมของแต่ละกลุ่มต่อไป

3. เนื่องจากปรากฏการณ์เกี่ยวกับร่างทรงเป็นปรากฏการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนมาก การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงควรที่จะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่านี้เพื่อที่จะให้ได้รายละเอียดและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการหลีกเลี่ยงความผิดพลาดของข้อมูลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษาจึงน่าจะใช้ระยะเวลาหลายๆ ปี เพื่อที่จะค่อยๆ สังเกตข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาภาพรวมของปรากฏการณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (2539). คนทรงเจ้า: ที่รับแก้ปัญหาใจ. ศิลปวัฒนธรรม, 17, 114-115
- สังัด สุวรรณเลิศ. (2529). ผีปอบ ผีเข้าในทัศนคติทางจิตเวชศาสตร์. กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- Charon, Joel M. (1985). *Symbolic interactionism: An introduction an interpretation an integration* (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Goffman, Erving. (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Basic Books.